

๗๓.

เจดีย์วัดพระรูป อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี หลักฐานใหม่ที่ค้นพบ

The Chedi of Wat Phra Roon
Suphanburi: New Evidence

สันติ เล็กสุขุม

Santi Leksukum

๑. เจดีย์วัดพระรูป อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ถ่ายจากทิศใต้

(บทความนี้ปรับปรุงและเพิ่มเติมจากบางส่วนใน บทที่ ๕ (หน้า ๒๔-๒๕) ของ รายงานการขุดแต่ง “เจดีย์วัดพระรูป อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี” สิงหาคม ๒๕๓๔ จัดทำโดย บริษัทมรดกโลก จำกัด จึงขอขอบคุณอาจารย์พิสิฐ เจริญวงศ์ และนักโบราณคดีของบริษัทฯ ที่ให้โอกาสแก่ผู้เขียน ได้มีส่วนศึกษาทางด้านศิลปกรรม ทั้งได้มอบภาพถ่ายส่วนหนึ่งเพื่อประกอบบทความนี้ด้วย)

พี เขียนเคยเข้าใจว่ารูปแบบของเจดีย์ที่วัดพระรูปคงสร้างในช่วงเวลาครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ ๒๐ โดยพิจารณาจากลวดลายปูนปั้นประดับเจดีย์ แต่ไม่มีโอกาสศึกษารูปแบบของเจดีย์โดยละเอียด ครั้นมีการขุดแต่งและศึกษารูปแบบของเจดีย์เพื่อการอนุรักษ์เมื่อไม่นานมานี้ ผู้เขียนมีโอกาสร่วมงานกับนักโบราณคดีที่รับผิดชอบในสังกัดของกรมศิลปากร จักัด ได้พบร่องรอยที่ชวนให้เข้าใจใหม่ว่าวัดพระรูปมีมาแล้วก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๙ และเจดีย์วัดพระรูปองค์ที่เห็นในปัจจุบันคงสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ต่อมาเจดีย์องค์นี้ได้รับการบูรณะ มีการปั้นปูนเป็นลวดลายประดับขึ้นใหม่ด้วย ซึ่งคงอยู่ในช่วงเวลาครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ ๒๐

สันนิษฐานรูปแบบ และกำหนดอายุเจดีย์วัดพระรูปครั้งนี้อาจช่วยคลี่คลายปัญหาที่มีมานานเกี่ยวกับเจดีย์ทรงนี้ และน่าจะเป็นแนวทางการศึกษาทางเกี่ยวโยงกับเจดีย์แปดเหลี่ยมองค์อื่นๆ ทางภาคกลาง โดยเฉพาะในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ยังเป็นปัญหาอยู่ด้วย

ภาพของเจดีย์

เจดีย์ก่อด้วยอิฐ ขนาดของอิฐแตกต่างกัน เช่น กว้าง ๕ ยาว ๑๐ หน้า ๕ เซนติเมตร หรือ กว้าง ๗ ยาว ๑๔ หน้า ๗ เซนติเมตรก็มี เปรียบโดยรวมของการเรียงอิฐคือเรียงตามแนวยาวซ้อนสลับด้วยแนวขวาง มีการฉาบผิวหน้าของอิฐให้เรียบ ก่อเรียงเป็นบัวคว่ำ บัวหงาย ก่อฉาบให้มสันเป็นอกไก่ ยังมีอิฐพิเศษสี่เหลี่ยมคางหมูใช้เรียงให้เป็นทรงกลม

ระหว่างอิฐแต่ละก้อนไม่สอปูน ก่อเป็นเจดีย์โพง

สภาพชำรุดของเจดีย์เกิดจากอิฐ

ก่อที่หลุดร่วง บางก้อนที่ยุ่ยเสื่อมสภาพแต่ยังอยู่ในแนวที่ก่อก็มี องค์เจดีย์เอนไปทางทิศเหนือเล็กน้อย รอยแยกของแนวอิฐก่อมีอยู่ทั่วไป ทั้งมีร่องรอยถูกคนร้ายเจาะทะลวงเข้าไปในองค์เจดีย์เพื่อค้นหาสมบัติ

สันนิษฐานรูปแบบ

การพิจารณารูปแบบของเจดีย์ โดยใช้ด้านใต้เป็นหลัก (รูปที่ ๑) น่าจะมีรูปแบบ รูปทรง และแผนผัง ดังลายเส้นที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ คือ

ฐาน หลักฐานจากการขุดตรวจได้พบว่าเจดีย์องค์นี้คงสร้างขึ้นบนฐานเจดีย์เดิม ที่น่าจะมีอายุเก่ากว่าพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ฐานที่สร้างเหนือฐานเดิมคือฐานของเจดีย์วัดพระรูปที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

สภาพชำรุดมากของฐาน ทำให้เพียงข้อสังเกตว่าควรเป็นฐานบัว โดยมีผังรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เพราะจากระดับพื้นดินขึ้นมาก่ออิฐเป็นด้านเรียบ สูงจากพื้นดินในระดับ ๔๐ เซนติเมตร แล้วจึงมีอิฐฉาบเป็นแนวบัวคว่ำซึ่งควรเป็นส่วนล่างของฐาน

เหื่อนจากนั้นแนวอิฐล้มทลาย ซึ่งควรเป็นส่วนบนของฐานบัว (ลายเส้นที่ ๓ หมายเลข ๑)

อนึ่ง แนวอิฐที่ก่อชนฐานอยู่ที่บริเวณมุมตะวันตกเฉียงใต้ คงเป็นงานก่อเพิ่มเติมคราวบูรณะครั้งใดครั้งหนึ่ง เพราะมีปูนฉาบที่ฐานคั่นแนวที่ก่อชนนั้นด้านใต้และด้านตะวันออกก็เช่นกัน มีร่องรอยการเปลี่ยนแปลง ส่วนด้านเหนือแนวฐานชำรุดหายไปมาก

ชั้นประดิษฐานพระพุทธรูป (ชั้นล่าง)

ผังรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เพิ่มมุม และยกเก็จที่ย่านกลางของด้านทั้ง ๔ เพื่อเป็นจระนำสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นซึ่งบัดนี้ไม่เหลืออยู่อีกแล้ว ชุ่มของจระนำมีเพียงร่องรอยของการเรียงอิฐเป็นแนวโค้ง รูปแบบของชุ่มจึงอาจจะเป็นรูปชุ้งโค้งหน้านาง (ลายเส้นที่ ๑

และลายเส้นที่ ๓ หมายเลข ๒) คงเป็นแบบเดียวกับส่วนที่เหลืออยู่บนเจดีย์ที่มีรูปทรงคล้ายคลึงกัน ที่วัดพระแก้ว อำเภอสรคบุรี จังหวัดชัยนาท (รูปที่ ๒)

ด้านบนของชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปชั้นนี้อาจจะเคยมีทรงเจดีย์ขนาดเล็กประจำอยู่ที่มุม (ลายเส้นที่ ๑ และลายเส้นที่ ๓ หมายเลข ๓) มีตัวอย่างเป็นร่องรอยเหลืออยู่ที่เจดีย์วัดพระแก้วเช่นกัน (รูปที่ ๒)

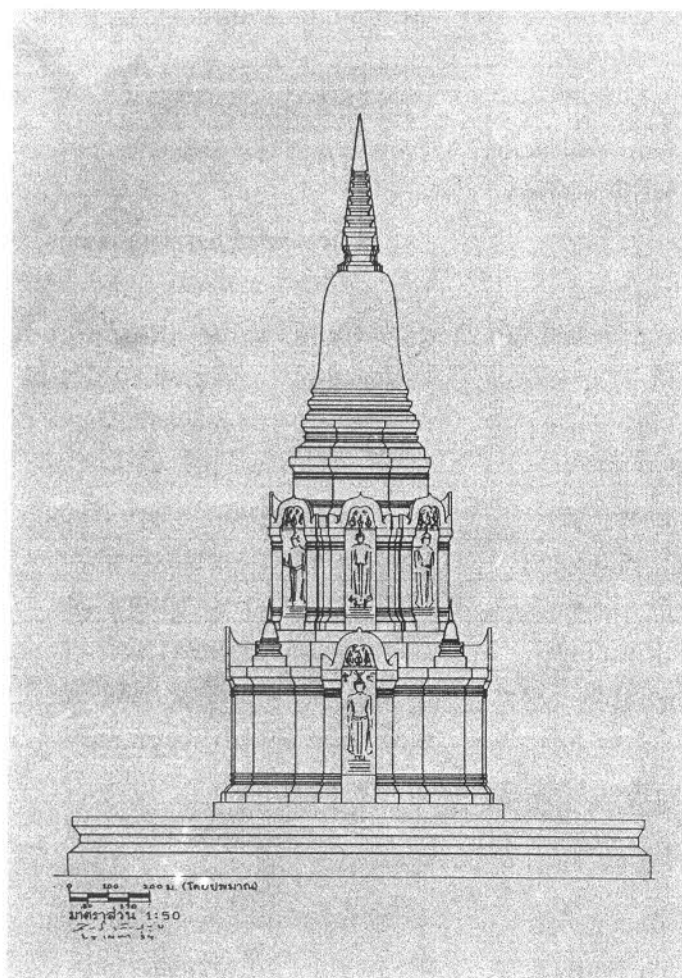
ชั้นประดิษฐานพระพุทธรูป (ชั้นบน)

ผังแปดเหลี่ยม แต่ละเหลี่ยมมีจระนำเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นซึ่งไม่มีเหลืออยู่แล้ว ชุ่มของจระนำก็ชำรุดสูญหาย น่าจะเป็นแบบเดียวกับชุ่มของจระนำที่ชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปชั้นล่าง

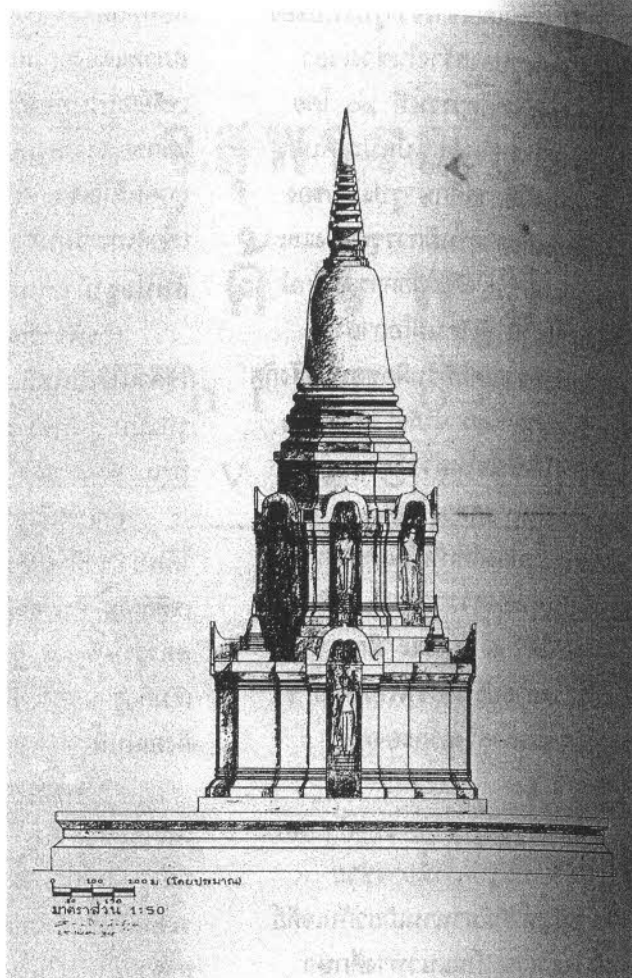
พื้นที่ภายในชุ่มของจระนำบางแห่งยังมีส่วนของรูปเทวดาติดอยู่ คงมีการประดับทำนองเดียวกันที่พื้นที่ส่วนนี้ของทุกชุ่ม รวมทั้งที่ชุ่มของจระนำของชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปชั้นล่างด้วย

ลูกแก้วอกไก่เกิดจากการฉาบด้านยาวของอิฐให้เป็นสันนูน เรียงต่อเนื่องกันตามแนวนอนตรงส่วนบนของชั้นนี้ ซึ่งมีอยู่ ๒ แนว แนวล่างมีปูนปั้นฉาบเปลี่ยนจากสันนูนให้กลายเป็นแนวเรียบ ทั้งปั้นลวดลายประดับไว้ด้วยได้จากแนวที่ถูกเปลี่ยนแปลงเหลือลายเพ็ช่อรูป ลายกลุ่มนี้คงปั้นขึ้นในคราวที่เปลี่ยนแปลงลูกแก้วอกไก่ (รูปที่ ๓, ๔ และอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมในข้อ งานปูนปั้นประดับ)

ชั้นแปดเหลี่ยม มี ๒ ชั้น ชั้นแรกอยู่เหนือจากชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปชั้นบน ก่ออิฐเป็นฐานบัวโดยมีเส้นลูกแก้วอกไก่อสองเส้นคาดประดับที่ส่วนบน และส่วนล่างของท้องไม้ ชั้นแปดเหลี่ยมชั้นที่สองขนาดย่อมกว่า มีเส้นลูกแก้วอกไก่อคาดประดับท้องไม้

ลายเส้นที่ ๑ สันนิษฐานรูปแบบของเจดีย์วัดพระสุ

ลายเส้นที่ ๒ สันนิษฐานรูปทรงของเจดีย์วัดพระสุ

เพียงเส้นเดียว และตั้งซ้อนบนชั้นแปดเหลี่ยมชั้นแรก

ชั้นผังกลม เป็นรูปฐานบัว

ชั้นบัวปากกระฆัง มีผังกลมต่อเนื่อง

ขึ้นไปจากฐานบัว ส่วนนี้มีร่องรอยที่สร้างขึ้นใหม่หลังการสร้าง เพราะแนวอิฐที่เรียงของชั้นนี้หากอิฐไว้เป็นแนวบัวคว่ำ และต่อเนื่องขึ้นไปเป็นแนวบัวหงาย แต่แนวบัวคว่ำถูกพอกปูนทับเปลี่ยนให้เป็นแนวเรียบของหน้ากระดานการพอกปูนในคราวซ่อมเปลี่ยนแปลงนี้ทับปูนฉาบที่สร้างขึ้นในครั้งแรกสร้าง (รูปที่ ๕, ๖ ลายเส้นที่ ๑ และลายเส้นที่ ๓ หมายเลข ๔) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวรวมถึงการปั้นประดับลวดลายด้วย (ดูในหัวข้อ งานปูนปั้นประดับ)

ทรงระฆัง ค่อนข้างขลุ่ยต่างจากทรงระฆังของเจดีย์ที่เรียกกันว่าทรง

ลังกาซึ่งมีทรงระฆังเตี้ย

บัลลังก์ ส่วนนี้ก่ออิฐเป็นบัลลังก์เหลี่ยมสิบหกมุม แต่พอกปูนทับ เปลี่ยนให้เป็นบัลลังก์แปดเหลี่ยม ซึ่งท้องไม้ของด้านทั้งแปดปั้นปูนประดับด้วยรูปดอกไม้วัว (รูปที่ ๗ ลายเส้นที่ ๑ และลายเส้นที่ ๓ หมายเลข ๕) งานเปลี่ยนแปลงที่ส่วนนี้ควรทำขึ้นคราวเดียวกับการเปลี่ยนแปลงที่บัวปากกระฆังที่ได้กล่าวมาแล้วเช่นกัน

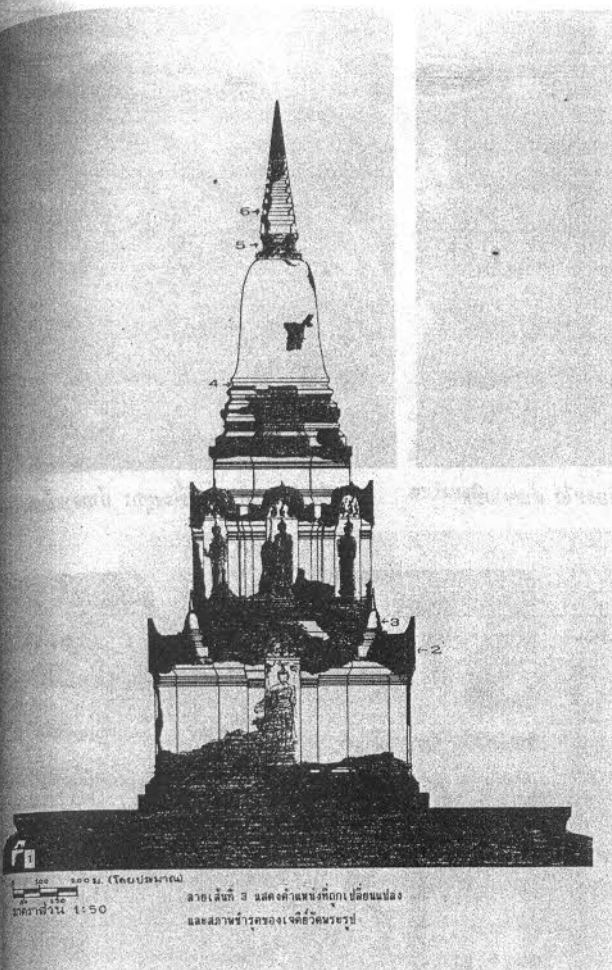
ปล้องไฉน ก่ออิฐเป็นเชิงบาตรซ้อนลดหลั่นกันขึ้นไป เหลืออยู่เพียง ๒-๓ ชั้น มีการพอกปูนปั้นเป็นแถวรูปกลีบบัว งานปูนที่ส่วนนี้น่าจะเป็นงานที่สร้างขึ้นภายหลังในคราวซ่อม เช่นเดียวกับบัลลังก์และบัวปากกระฆัง (รูปที่ ๘ ลายเส้นที่ ๑ และลายเส้นที่ ๓ หมายเลข ๖)

อิฐที่ก่อเป็นเชิงบาตรซ้อนกัน ซึ่งเป็นงานคราวแรกสร้าง อาจเป็นแกนสำหรับพอกปูนปั้นให้เป็นฉัตรวลีที่เรียกกันทั่วไปว่าปล้องไฉน และยอดซึ่งหักหายไปแล้วควรเป็นทรงกรวยเรียบ อันเป็นส่วนยอดที่เรียกว่า ปลี

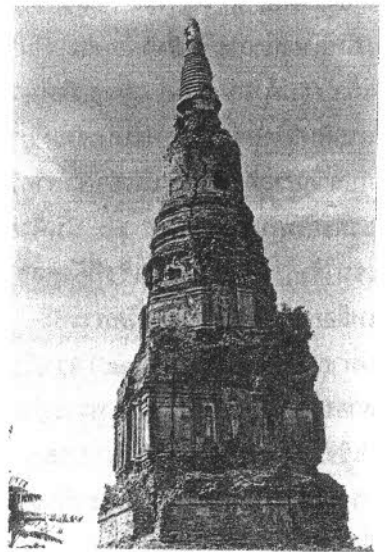
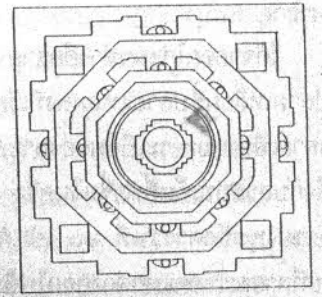
สันนิษฐานกำหนดอายุการสร้างและบูรณะ

เจดีย์ทรงนี้ได้พบหลายแห่งทางภาคกลาง โดยมีการคลี่คลายเป็นสายวิวัฒนาการ เจดีย์ที่มีรูปแบบเก่าที่รู้จักกันคืออิฐองค์หนึ่งได้แก่เจดีย์วัดพระแก้ว อำเภอสรค์บุรี จังหวัดชัยนาท ซึ่งเข้าใจว่าสืบทอดจากปลายสายวิวัฒนาการของศิลปะทวารวดี

รูปทรงของเจดีย์ และระเบียบของการทำชั้นแปดเหลี่ยมซ้อนกันเพื่อรอง

ลายเส้นที่ ๔ สันนิษฐานแผนผัง
ของเจดีย์วัดพระรูป

๒. เจดีย์วัดพระแก้ว อำเภอศรีบุญเรือง
จังหวัดชัยนาท

ลายเส้นที่ ๓ แสดงตำแหน่งที่ออกเขียนแปลน และสภาพชำรุดของเจดีย์วัดพระรูป

ซึ่ง พระรังได้พบหลายแห่งในจังหวัด
นครบุรี เช่นที่วัดมหาธาตุ ใน
วัดพระนครศรีอยุธยา มีอยู่หลาย
แห่งกัน ที่สำคัญได้แก่เจดีย์ประจำ
ฐานไฟของปราสาทประธานวัด
พระนคร วัดนี้มีกำหนดอายุการสร้าง
ไว้ในพงศาวดารว่าสร้างขึ้นใน
ปี ๑๙๖๗^๓
เจดีย์ประจำมุมทั้ง ๔ ของปราสาท
ประธานวัดราชบูรณะได้รับการบูรณะ
จากเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร พิจารณา
สภาพถ่ายเก่าของเจดีย์เหล่านี้ก่อนได้
การบูรณะ เชื่อว่าโดยส่วนรวมแล้ว
อายุของชั้นแปลนเหลืมน้อยจะ
ต่างกันขึ้นไปราวครึ่ง
เจดีย์ประจำมุมเหล่านี้ น่าจะเป็น
เจดีย์ที่คลี่คลายมาแล้วจากรูปแบบ
เจดีย์ที่วัดพระรูป เจดีย์ที่วัดพระรูป

จึงควรสร้างขึ้นก่อนการสร้างวัด
ราชบูรณะที่พระนครศรีอยุธยา

งานปูนปั้นประดับ อาศัยหลักความ
จริงที่ว่า งานปูนปั้นประดับต้องทำขึ้น
เมื่องานก่ออิฐฉาบปูนเสร็จสิ้นสมบูรณ์
แล้ว ดังนั้นการศึกษาลวดลายปูนปั้น
ประดับเจดีย์เพื่อทราบอายุการสร้าง หรือ
การซ่อมจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งนอกเหนือ
จากศึกษาจากรูปแบบของเจดีย์

สำหรับงานปูนปั้นประดับเจดีย์
วัดพระรูปเหลืออยู่เพียงเล็กน้อย เป็น
งานปั้นคราวบูรณะ โดยตรวจสอบทั้งจาก
รูปแบบ และจากชั้นปูนที่ฉาบทับปูน
เดิมก่อนการปั้นลวดลายใหม่ คือ

งานปูนปั้นประดับที่เหลืออยู่ภาย
ในระนาบของชั้นประดิษฐานพระพุทธรูป
ชั้นล่าง โดยเฉพาะที่เหลืออยู่ที่กระจหน้า
ของด้านใต้ ปั้นเป็นลายพวงسدมียุบะ

ซ่อห้อย ซ่อซึ่งมีดอกไม้ใบไม้รวมทั้ง
ต้นไม้ที่ปั้นเป็นพุ่มเอน (รูปที่ ๙)
นี้ ได้พบคล้ายคลึงกัน แต่เป็นจิตรกรรม
เขียนบนผนังกรุชั้นล่างของปราสาท
ประธานวัดราชบูรณะ จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา (รูปที่ ๑๐, ๑๑)

งานปูนปั้นอีกแห่งหนึ่งของเจดีย์
วัดพระรูป มีความสำคัญต่อการกำหนด
อายุการซ่อมเจดีย์องค์นี้ คือลายปูนปั้น
ประดับบนอกไก่ของชั้นประดิษฐานพระ
พุทธรูปชั้นบน ออกไก่มีอยู่ ๒ แนวลด
หลั่นกัน แนวบนคือลายรูปแถวกระหนก
แนวล่างถูกเปลี่ยนให้เป็นแถบแบน
และปั้นประดับด้วยลายแถวเม็ดมะยม
บางแห่งปั้นเป็นลายแถวดอกกลีบบาน
เป็นกลีบ ซึ่งนิยมทำกันอยู่ในครึ่ง
แรกของพุทธศตวรรษที่ ๒๐ (รูปที่ ๓)
ดังมีปรากฏที่เจดีย์รายทางด้านทิศ

เหนือของปรางค์ประธานวัดพระศรี-
มหาธาตุ ลพบุรี^๔

ได้จากอกไก่แนวล่างคือลาย
รูปสามเหลี่ยมชี้ปลายแหลมลงที่เรียก
ว่าลายเฟืองอุบะ ระเบียบของลายคล้าย
คลึงกับลายประดับที่ทำขึ้นในครั้ง
แรกของพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เช่นกัน
โดยที่ลายละเอียดแตกต่างออกไปบ้าง
ยังมีลายชนิดเดียวกัน เคยประดับอยู่
เคียงข้างกัน แต่หลุดร่วงไปแล้ว ซึ่งมี
ภาพถ่ายเก่าถ่ายไว้เมื่อราว ๑๕ ปีมา
แล้ว (รูปที่ ๑๒, ๑๓) แสดงให้เห็นว่า
ลายที่หลุดร่วงไปนี้มีรูปแบบเช่นเดียว
กับลายประดับที่ทำกันในช่วงเวลาครั้ง
แรกของพุทธศตวรรษที่ ๒๐ นั้นด้วย
เช่นได้พบเป็นลายกรวยเชิงที่ยังหลง
เหลืออยู่ของเจดีย์รายในวัดพระศรี-
มหาธาตุ ลพบุรี (รูปที่ ๑๔) เราเรียก
ลายชนิดนี้ว่าลายกรวยเชิงเพราะประดับ
ที่เชิงผนัง ระเบียบและรูปแบบของลาย
กรวยเชิงเป็นเช่นเดียวกับลายเฟืองอุบะ
ซึ่งประดับตอนบนของผนัง ลายสองชื่อ
แต่รูปแบบเหมือนกันนี้ประดับร่วมกัน
เป็นชุดเสมอ^๕

ดังนั้นลายเฟืองอุบะของเจดีย์วัด
พระรูปจึงเทียบได้กับลายกรวยเชิง
ของเจดีย์รายในวัดมหาธาตุ ลพบุรี
โดยเฉพาะแม่ลายรูปสามเหลี่ยมซึ่งมีแบบ
แผนหลักที่สำคัญ ส่วนลายแทรก
ระหว่างแม่ลายรูปสามเหลี่ยมที่มีลักษณะ
ต่างกันนั้นมีการสลับปรับเปลี่ยน
แบบกันเสมอในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๐

ลายเฟืองอุบะและลายกรวยเชิงที่
คล้ายคลึงกันโดยมีลักษณะที่คลี่คลายไป
บ้างแล้วมีอยู่ที่ปรางค์ประธานวัด
ราชบูรณะ^๖ ด้วยเหตุนี้งานบูรณะที่เจดีย์
วัดพระรูปจึงควรทำขึ้นก่อนปีทีสร้าง
ปรางค์วัดราชบูรณะที่กรุงศรีอยุธยา

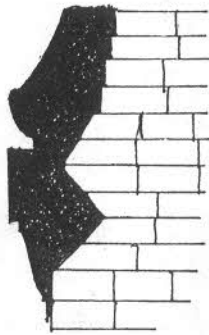
บัลลังก์แปดเหลี่ยมที่ถูกเปลี่ยน
จากบัลลังก์เหลี่ยมสิบหกมุม ประดับ
งานปูนปั้นเป็นรูปดอกไม้ประดับประกอบ
กับรูปใบไม้ จึงเป็นงานปั้นซ่อมเช่นเดียวกัน

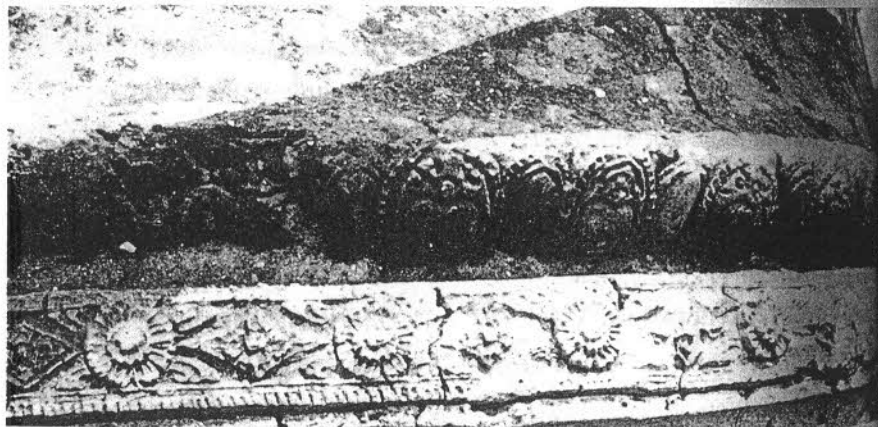
๓. เจดีย์วัดพระรูป ลายประดับอกไก่ ถ่ายจากทิศ
ตะวันออกเฉียงใต้

๔. เจดีย์วัดพระรูป ลายเฟืองอุบะ ถ่ายจากทิศตะวัน
ออกเฉียงใต้

๕. เจดีย์วัดพระรูป บัวปากระฆัง ร่องรอยพอกปูน เปลี่ยนแปลงแนวอิฐที่ปาก โดยพอกปูนทับปูนฉาเดิม
ขององค์ระฆัง และปั้นลายประดับ ถ่ายจากทิศตะวันออก

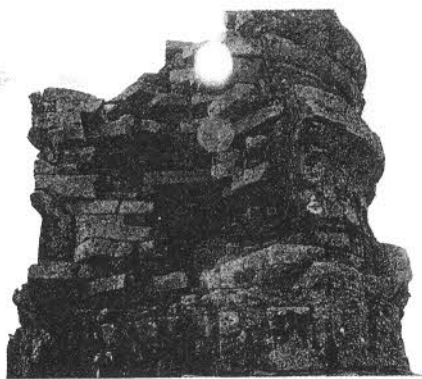
๖. เจดีย์วัดพระรูป ลายประดับบัวปากระฆัง แถวลายกลีบบัว และลายประดับยามกันปู ถ่ายจากทิศตะวันออก

๗. เจดีย์วัดพระรูป ลาย
ปั้นรูปดอกไม้ ใบไม้ ประ
ดับด้านของบัลลังก์แปดเหลี่ยม
ซึ่งถูกเปลี่ยนจากบัลลังก์
เหลี่ยมสิบหกมุม ถ่ายจากทิศ
ตะวันออก

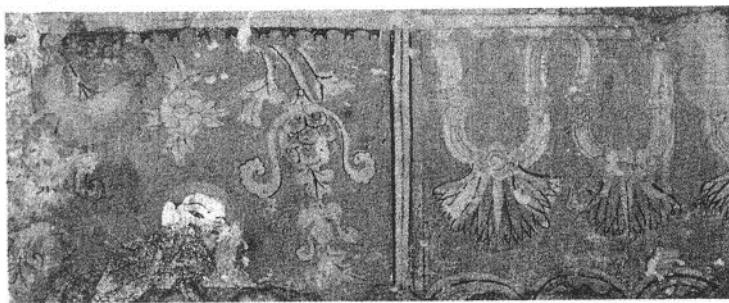
เจดีย์วัดพระรูป ปูนปั้นลายพวงสด รูปต้นไม้
ชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปชั้นล่าง) ด้านทิศใต้

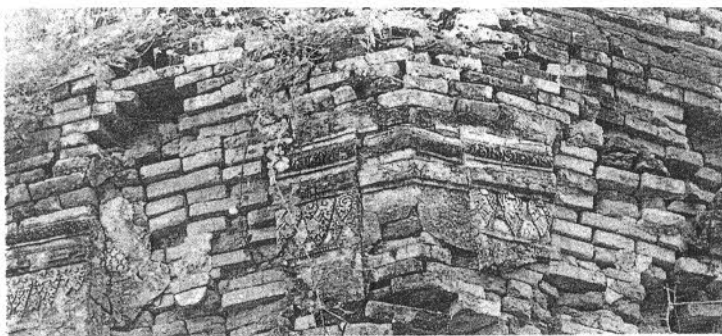
๘. เจดีย์วัดพระรูป อิฐบาทเป็นเชิงบาตรซ้อนกันเป็นชั้น
คือส่วนของฉัตรหรือปล้องไฉน ถ่ายจากด้าน
ตะวันออก

๑๐. รูปต้นไม้ รูปบัลลังก์ จากจิตรกรรมฝาผนังกรุปรangkupระธานวัดราชบูรณะ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๑. ลายพวงสด จากจิตรกรรมฝาผนังกรุปรangkupระธานวัดราชบูรณะ พระนครศรีอยุธยา

๑๒. เจดีย์วัดพระรูป ลายเฟืองอุบะ (ชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปชั้นบน) ถ่ายจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ (ภาพถ่ายเก่า)

(รูปที่ ๗) การประดับบัลลังก์เช่นนี้ควร
เกี่ยวข้องกับที่จะปรากฏต่อมาในจิตรกรรม
ฝาผนังที่กรุปรangkupระธานวัดราชบูรณะ

(รูปที่ ๑๐)

ชั้นบัวคว่ำตรงส่วนของบัวปาก
ระฆัง ซึ่งถูกเปลี่ยนให้เป็นแถบเรียบ
ป็นประดับด้วยลายประจายามก้ามปู ลาย
นี้นิยมทำกันมากในช่วงเวลาครั้งแรก
ของพุทธศตวรรษที่ ๒๐ ด้วย ส่วน
แถวของลายกลีบบัวหงายที่อยู่เหนือ
ขึ้นไปป็นรูปกลีบบัวซึ่งมีรูปแบบค่อนข้าง
แปลก คงซ่อมเปลี่ยนแปลงไปในคราว
เดียวกับลายประจายามก้ามปู (รูปที่ ๖)

สรุป

เจดีย์วัดพระรูปน่าจะสร้างขึ้นใน
ช่วงเวลาประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๔
และคงสร้างขึ้นบนฐานเจดีย์เดิมที่มีอยู่
เก่าก่อน เจดีย์องค์นี้ได้รับการบูรณะ
เมื่อราวครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ ๒๐
เห็นได้จากร่องรอยการฉาบปูนทับปูน
ฉาบเดิม แล้วป็นลายประดับ ซึ่งตัวลาย
ที่ป็นมีรูปแบบที่นิยมกันในช่วงเวลานั้น

The author used to understand
that the style of the chedi at Wat
Phra Roop in Muang District, Suphan
Buri, might have been built in the
first half of the 15th century A.D.
This view was based on the study of
the stucco ornamentation of the chedi,
and not on a detailed study of the
chedi's style. After a recent excavation
and stylistic examination of the chedi
for restoration purposes, the author
had the opportunity to work with
archaeologists in charge of the project,
and, as a result, discovered new
evidence that suggested that Wat Phra
Roop might have already existed
before the 14th century A.D. and that
the present chedi might also have been
built then. The chedi was subsequently
restored and new stucco ornamentation
added. This restoration might have
taken place around the 15th century
A.D. New examination of the style

๑๓. ขยายจากรูปที่ ๑๒

๑๔. ลายกรวยเชิง ลายเฟืองอุบะ จากปรางค์รายองค์หนึ่งทางด้านทิศเหนือนอกกำแพงแก้ว วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี (รูปถ่ายที่ ๑, ๓-๕ พลกฤษณ์ แหม่มกลิ่น ถ่าย)

เชิงอรรถ

๑. ชุ่มหน้านางของเจดีย์องค์นี้ ดูที่ น. ๗ ปากน้ำ (ประยูร อุสุชาวะ), *ความเป็นมาของสถาปัตยกรรมเจดีย์ในสยามประเทศ*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, ๒๕๒๕), รูปในหน้า ๑๔, น่าจะศึกษากันต่อไปว่ารูปแบบของชุ่มหน้านางสืบทอดมาจากสายศิลปะทวารวดีหรือไม่. อนึ่ง ชุ่มโค้งหน้านางนิยมกันมากในศิลปะสุโขทัยตั้งแต่ครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ ๑๕ เป็นต้นมา เช่นปรากฏอยู่ที่เจดีย์ราชบางองค์ในวัดเจดีย์เจ็ดแถว อำเภอศรีสัชชนาลัย หรือที่เจดีย์บางองค์ในวัดพระศรีมหาธาตุ อำเภอเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย, พระพิมพ์ที่เรียกว่ากำแพงสอแบบสุโขทัย มีรูปชุ่มหน้านาง ก็ค้นพบมากในบริเวณจังหวัดสุพรรณบุรี (มนัส โอภาณกุล, *พระกรุเมืองสุพรรณ*, (พระนคร : ศิลปาบรรณาการ, ๒๕๑๕), ภาพประกอบ ไม่มีเลขหน้า).
๒. เจดีย์วัดพระแก้วองค์นี้ได้รับการบูรณะมาแล้ว ดังลักษณะของพระพุทธรูปปูนปั้นที่ประดิษฐานในจระนำ, สันนิษฐานกำหนดอายุเจดีย์วัดพระแก้วว่าอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๘ ดูที่ น. ๗ ปากน้ำ, *ความเป็นมาของสถาปัตยกรรมเจดีย์ในสยามประเทศ*, เชิงอรรถที่ ๕ หน้า ๘๓.
๓. “พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์” ทำให้การขุดค้นกรุงเก่า ทำให้การขุดหลวงพ่อกวัก และพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์. (พระนคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๑๕), หน้า ๔๔๕.
๔. สันติ เล็กสุขุม. *วิวัฒนาการของบันประดับลวดลาย และลวดลายประดับสมอสุทธาตณคัน*. (กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๒), รูปที่ ๑๒๖, ๒๖๐.
๕. เล่มเดิม. หน้า ๑๑ และรูปในหน้า ๑๘๔.
๖. เล่มเดิม. รูปที่ ๒๓๒, ๒๓๔, หน้า ๗๑-๗๓.
๗. สันติ เล็กสุขุม “ลายประจำยามก้ามปู ทวารวดี ถึงศรีอยุธยา และรัตนโกสินทร์” *ศิลปวัฒนธรรม* ๑๑/๓ (มกราคม, ๒๕๓๓), หน้า ๒๘.